

Sluttrapport

Søkerorganisasjon: Landsforeningen til støtte ved krybbedød

Prosjektnummer: 2002/3/0182

Prosjektnavn:
Grupper for menn med sorg

Virksomhetsområde:
Rehabilitering

Prosjektleder:
Line Schrader

Dette prosjektet er finansiert med Extra-midler fra

Forord

Landsforeningen til støtte ved krybbedød (Landsforeningen) var så heldige å bli tildelt 97.000 kr fra Helse og Rehabilitering til prosjektet "Grupper for menn med sorg". Landforeningen har omsorg for familier som har mistet barn som ett av våre sentrale virksomhetsområder. I dette prosjektet har vi samarbeidet med Foreningen "Vi som har et barn for lite" om å etablere lokale grupper for menn med sorg.

Vi håpet med dette prosjektet å videreføre erfaringene fra to tidligere prosjekter vi har fått finansiert fra Helse og Rehabilitering: *Menn og sorg: erfaringsseminar* (2000/3/0047) og *Møteplass for menn med sorg* (2001/3/0044).

Det har i løpet av prosjektperioden blitt startet opp tre grupper/møteplasser for menn; en i Nord-Trøndelag, en for menn i Oslo, Akershus og Østfold og en i Vest-Agder der menn fra Aust-Agder også er blitt invitert med. Det var vanskeligere å få startet opp lokale grupper for menn med sorg enn vi hadde håpet i forkant av prosjektet. Men vi tror dette prosjektet sammen med de to tidligere prosjektene for og om menn har startet en viktig prosess i foreningene som vil føre til at vi når ut til stadig flere menn med sorg. Egne grupper og treff for menn ser ut til å være noe mange menn har godt utbytte av. Særlig ser det ut til at aktivitetsorienterte sorgtreff fungerer fint for menn som ikke trives med rent samtalebaserte grupper.

Tusen takk til alle mennene som har stått på for å få til disse treffene! En spesiell takk til Per Olav Ytterli, Øyvind Henningsen og Rolf Einar Ytterli for den flotte innsatsen dere har gjort på hver deres kant av landet for å hjelpe andre pappaer som i likhet med dere har opplevd å miste et kjært barn. Vi ønsker dere lykke til videre med gruppene/treffene! Til slutt vil vi rette en stor takk til Helse og Rehabilitering som gjorde det mulig for oss å realisere dette prosjektet med Extra-midler. Og tusen takk for den tålmodighet og forståelse dere har vist for vanskene vi opplevde underveis slik at vi fikk utvidet prosjektperioden med et år.

Sammendrag

I dette prosjektet har Landsforeningen til støtte ved krybbedød (Landsforeningen) samarbeidet med Foreningen "Vi som har et barn for lite" om å etablere lokale grupper for menn med sorg etter tap av barn.

Bakgrunn: Foreningene har hatt vansker med å nå fram til menn, og kvinnene har lenge dominert i de tradisjonelle sorgstøttetilbudene. Det er behov for tiltak tilpasset menn. I dette prosjektet ønsket vi å bygge videre på erfaringer fra to tidligere prosjekter finansiert av Helse og Rehabilitering: *Menn og sorg: erfaringsseminar* (2000/3/0047) og *Møteplass for menn med sorg* (2001/3/0044). På erfaringsseminaret var mange menn positive til ideen om å starte opp aktivitetsorienterte og/eller samtaleorienterte grupper for kun menn. En aktivitetsorientert gruppe ble startet opp lokalt i Rogaland med stor suksess i prosjektet "Møteplass for menn med sorg".

Målsetting: Målet med prosjektet var å fange opp menn med behov for sorgstøtte og gi dem et tilbud som fungerer på menns prinsipper. Vi håpet å starte opp inntil seks samtaleorienterte og/eller aktivitetsorienterte lokale grupper for menn.

Gjennomføring: I løpet av prosjektperioden ble det startet opp tre grupper/møteplasser for menn; en i Nord-Trøndelag ledet av Per Olav Ytterli, en for menn i Oslo, Akershus og Østfold ledet av Øyvind Henningsen og en i Vest-Agder der menn fra Aust-Agder også ble invitert med ledet av Rolf Einar Lunde. Hver gruppe sto fritt til å utforme sitt eget opplegg.

Resultat: Resultatet var tre ulike former for grupper/møteplasser; en aktivitetsorientert, en som vekslet mellom samtale- og aktivitetsorienterte treff og en basert på foredrag og samtaler. Tilbakemeldinger tyder på at deltakerne hadde utbytte av alle de ulike treffformene. For noen menn ser det imidlertid ut til at aktivitet en forutsetning for gode samtaler.

Konklusjon/videre planer: Målet med prosjektet er delvis nådd med etablering av halvparten så mange grupper som planlagt. Tilbakemeldinger tyder på at deltakerne har hatt utbytte av gruppene, det har hjulpet dem videre i sorgen. Vi tror det er viktig med slike tiltak for å fange opp menn i sorg. De tre lederne for lokale gruppene for menn med sorg ønsker å videreføre sine grupper/treff. Vi vil arbeide for at foreningene satser videre på grupper/treff for menn slik at dette etter hvert inngår som en naturlig del av den lokale sorgstøtten. Vi må også sørge for at foreningsarenaene generelt blir bedre tilpasset menn.

Innholdsfortegnelse

Kap 1. Bakgrunn/Målsetting	s. 4
Kap 2. Prosjektgjennomføring/Metode	s. 5
Kap 3. Resultater og resultatvurdering	s. 7
Kap 4. Oppsummering/Konklusjon/Videre planer	s. 10
Referanser	s. 11
Vedlegg	

Kap 1. Bakgrunn for prosjektet/Målsetting

Ideen om å etablere egne grupper for menn med sorg oppsto på erfaringsseminaret for menn som har mistet barn (prosjektet *Menn og sorg: erfaringsseminar* HR 2000/3/0047) som ble arrangert med støtte fra Helse og Rehabilitering i 2001. Erfaringsseminaret var et samarbeidsprosjekt mellom Landsforeningen til støtte ved krybbedød (Landsforeningen) og Foreningen "Vi som har et barn for lite". Tretti menn som hadde opplevd å miste barn deltok på seminaret i 2001. Bakgrunnen for erfaringsseminaret var observasjoner i begge foreningene av at menn i langt mindre grad enn kvinner har deltatt i sorgstøttetiltakene som foreningene har tilbudt. Den lave deltakelsen blant menn skyldes *ikke* at menn ikke sørger. Vi fikk mange tilbakemeldinger på at menn også har behov for sorgstøtte etter tap av barn. Dette kunne tyde på at vi ikke nådde fram til mennene med de tradisjonelle sorgstøttetiltakene som blant annet samtalebaserte sorggrupper, til tross for at menn antakelig også hadde behov for et tilbud. Vi ønsket derfor å samle forslag på hvordan foreningen bedre kan legge forholdene til rette for menns deltakelse i sorgstøttetiltakene.

Tilbakemeldingene fra deltakerne viste tydelig at erfaringsseminaret var et godt tiltak for menn som har mistet barn. Deltakerne syntes det var godt å være sammen med og snakke med andre menn som hadde lignende opplevelser og erfaringer. Det kom fram at kvinner og menns behov ikke alltid er de samme. Flere av deltakerne på seminaret hadde deltatt i sorgstøttegrupper for par, noe som hadde vært verdifullt for noen, men ikke hadde fungert for andre. De syntes eksisterende sorgstøttetiltak passet best for kvinner, mens det også var behov for sorgstøttetiltak som var tilpasset menn. For mennene er det av og til vanskelig å ta opp særskilte temaer når kvinner er tilstede. Vi fikk en rekke forslag til hvordan vi i fremtiden bør legge forholdene til rette for større deltakelse fra menn i sorgstøttetiltak. Det mest gjennomgående forslaget var oppstart av egne grupper eller møteplasser for menn som kunne være både samtaleorienterte og aktivitetsorienterte.

Det så altså ut til at menn ønsker egne møteplasser. To av deltakerne på erfaringsseminaret, Arild Aanestad og Jan Sigve Aasland, tok initiativ til nettopp dette ved å sette i gang prosjektet *Møteplass for menn med sorg*, som de fikk støtte til fra Helse og Rehabilitering (HR 2001/3/0044). Dette ble et tilbud til mannlige medlemmer av Landsforeningen i Rogaland som går under navnet "Gutteklubben Rogaland". Kjernen i prosjektet var sorgstøtte gjennom deltakelse i aktiviteter som for eksempel hytteturer, fisking, fotball og lignende. Det var god oppslutning om prosjektet, og vi fikk positive tilbakemeldinger fra deltakerne. "Gutteklubben Rogaland" er blitt videreført som et fast tilbud til menn i Rogaland. Gjennom å møtes til ulike aktiviteter får mennene i Rogaland en unik mulighet til å være sammen med og snakke med andre om sin sorg og sine behov.

Målsetting

I prosjektet *Grupper for menn med sorg* ville vi bygge videre på de gode erfaringene fra erfaringsseminaret og "Gutteklubben Rogaland". I samarbeid med Foreningen "Vi som har et barn for lite" ønsket Landsforeningen å skape nye lokale grupper eller møteplasser for menn som har mistet barn. Vi ønsket å spille på erfaringene fra "Gutteklubben Rogaland", og spre ideen ved å stimulere menn til å starte opp lignende grupper/møteplasser andre steder i landet. Vi mente det var realistisk å starte opp opptil seks grupper. Målet med prosjektet var å fange opp menn som har behov for sorgstøtte og gi dem et tilbud som fungerer på menns prinsipper.

Vi ønsket å skape trygge arenaer for menn der de har mulighet til å snakke om sin sorg, sine behov og sine ønsker for framtiden.

Kap 2. Prosjektgjennomføring

Landsforeningen har samarbeidet med Foreningen ”Vi som har et barn for lite” om prosjektet, som opprinnelig hadde 2004 som sluttår. Prosjektkoordinator Line Schrader i Landsforeningen har vært prosjektleder/koordinator. De mannlige medlemmene i foreningene har blitt oppfordret til å starte grupper for menn gjennom diverse annonser i Landsforeningens medlemsblad og på møter i Landsforeningen og i ”Vi som har et barn for lites” regi, og prosjektkoordinator har ringt aktuelle menn, derav mange av deltakerne på erfaringsseminaret, for å opplyse om denne gode muligheten Extra-midlene har gitt dem. Mannlige medlemmer fra begge foreninger i Nordland, Hordaland, Nordfylket i Rogaland, Østfold, Oslo, Aust-Agder og Vest-Agder er blitt direkte kontaktet. I Sør-Trøndelag sendte Landsforeningens fylkeslag ut en oppfordring til alle mannlige medlemmer om å benytte seg av midlene og muligheten til å etablere en gruppe. Til tross for at mennene har gitt uttrykk for at de veldig gjerne ønsker denne typen grupper/treff for menn, har det vært vanskelig å finne noen som har vært villige til å ta ansvar for å dra i gang lokale grupper. Mange menn har vært interessert, de vil så gjerne, men når det kommer til stykket har det blitt vanskelig å komme i gang.

I løpet av 2003 var det kun én gruppe som ble startet, mens flere menn var på ”interessestadiet”. Gruppen som ble startet holdt til i Nord-Trøndelag, og det var to av deltakerne på erfaringsseminaret som var initiativtakere. Prosjektleder hadde flere samtaler med mennene som hadde vist mest interesse for prosjektet andre steder i landet, og flere ønsket å starte opp. Det var spesielt fire menn fra Nordland, Nordfylket i Rogaland, Østfold og Vest-Agder som ga beskjed om at de ønsket å starte opp grupper uten at det skjedde stort. Først høsten 2004 tok det endelig fart med oppstart av to nye grupper/møteplasser for menn som har mistet barn, en på Sørøstlandet og en i Vest-Agder. Dette var i seneste laget med tanke på at prosjektperioden opprinnelig skulle vare ut år 2004. Vi var så heldige å få godkjent søknad til Helse og Rehabilitering om å forlenge prosjektperioden ut år 2005 for å gi de to nye gruppene en skikkelig mulighet til å etablere seg.

Alle som var interessert i å starte opp grupper/møteplasser ble tilsendt utfyllende informasjon om prosjektet inkludert sluttrapporten fra erfaringsseminaret (Sandvik, 2002). Blant annet fikk de vite om retningslinjene de måtte følge og hvordan økonomien skulle håndteres med årlig regnskapsrapportering fra hver gruppe. Alle gruppene måtte ha en økonomiansvarlig/gruppeansvarlig som prosjektkoordinator har holdt kontakten med. Hver av gruppene ble tildelt 15.000 kroner som ble overført til økonomiansvarliges opprettede kontoer så snart de hadde skrevet under på et skjema for overføring av midler. De økonomiansvarlige har sendt inn et eget regnskapsskjema med dokumentasjon på alle utgifter en til to ganger i året. Bortsett fra denne økonomiske rapporteringsplikten, så sto hver og en gruppe fritt til å utforme sitt eget opplegg. De fikk beskjed om gruppene kunne være samtaleorienterte eller aktivitetsorienterte, og at de kunne bruke midlene til for eksempel aktiviteter, mat, hytteleie, transport, leie av utstyr og lignende. Prosjektleder ville blande seg minst mulig inn i hva de gjorde ettersom dette skulle være tilbud til menn drevet av menn, og det skulle foregå på lokalt plan. Mennene ble oppfordret til å kontakte Arild Aanestad som ledet ”Gutteklubben Rogaland” (HR 2001/3/0044) for å få tips og råd på veien.

Nedenfor står det om hvordan prosjektet ble gjennomført i hver av de tre gruppene, basert på rapportering via e-post og/eller telefon til prosjektkoordinator:

Gruppe for menn med sorg i Nord-Trøndelag (vedlegg 2)

Per Olav Ytterli og Geir Loktu som begge er medlemmer av Foreningen ”Vi som har et barn for lite” i Nord-Trøndelag, ble motivert til å starte opp en lokal gruppe for menn med sorg etter at de deltok på erfaringsseminaret. Sammen med to andre etterlatte fedre fra samme forening startet Ytterli og Loktu opp en gruppe i Nord-Trøndelag våren 2003. Midlene fra Helse og Rehabilitering var det ekstra dyttet som skulle til for å sette dem i gang. Per Olav Ytterli tok på seg ansvaret for økonomi og ledelse av gruppa. Denne gruppa har møttes et par-tre ganger i året i 2003, 2004 og 2005 til alt fra pizzakvelder til helgetur med ulike aktiviteter (bl.a leirdueskyting, rapellering og stampbading). Foruten treffene har disse nordtrønderne ellers hatt en del kontakt per telefon og epost. De har vært i kontakt med flere andre etterlatte fedre for å forsøke å rekruttere flere til gruppa uten hell. De har blant annet sendt ut et informasjonsskriv til alle medlemmer av de to foreningene i Nord-Trøndelag, og de har stått fram i lokalavisen Stjørdalsnytt (Vedlegg 1).

Ytterli forteller at gruppen har vært bra for de fire mennene som har truffet hverandre gjennom hele prosjektperioden. De synes det har vært utviklende å treffes. Det har helt fra begynnelsen av falt dem naturlig å snakke om det å ha mistet barn og sorgen i gruppa. De har blitt godt kjent og trygge på hverandre. Det har noen ganger vært vanskelig å treffes fordi tre av de fire er bønder som ikke så lett kan komme fra gården, i hvert fall ikke i spesielle perioder som bl.a. i våronna. Men selv om de ikke har truffet hverandre ofte, så har de sendt hverandre mange e-poster og tekstmeldinger og de har av og til ringt hverandre.

Pappasamling på Sørøstlandet (se vedlegg 5)

Høsten 2004 startet Øyvind Henningsen fra Foreningen ”Vi som har et barn for lite” opp treff for fedre i sorg der alle mannlige medlemmer fra begge foreningene i Oslo, Akershus og Østfold ble invitert med (se vedlagte invitasjon). Invitasjonen ble sendt ut til samtlige medlemmer i begge foreninger i de tre fylkene. Det ble i prosjektperioden avholdt to ”pappasamlinger” i Oslo, begge ganger med en invitert foredragsholder og deretter samtaler i grupper og/eller i plenum. Samlingene ble avholdt to fredags kvelder. På det første treffet var det foredrag ved høgskolelektor og pedagog Paul Sundar som har både personlig og profesjonell erfaring med sorg ved tap av barn, og som var en av lederne på erfaringsseminaret. På det andre treffet var det foredrag ved psykolog Oddbjørn Sandvik som også var en av lederne på erfaringsseminaret. På den første pappasamlingen var det 18 fedre som deltok, og tilbakemeldingene var svært gode. Dette kommer tydelig fram i evalueringsrapporten som Henningsen utarbeidet ut i fra tilbakemeldingsskjemaet deltakerne fylte ut (se vedlegg 3). Til neste samling ble det sendt ut invitasjon til alle deltakerne på første samling, men bare 30 prosent av dem dukket opp denne gangen. De som var der ga uttrykk for at de syntes også denne samlingen var bra og nyttig. Henningsen forsøkte å arrangere en ny samling høsten 2005, og planla da å sende ut invitasjon til samtlige medlemmer i de aktuelle fylkene igjen. Det ble ikke noe av denne samlingen da han ikke lyktes i å få tak i en foredragsholder, noe han mente var en forutsetning for en ny samling.

Guttegruppe i Vest-Agder

I Vest-Agder ble det startet opp en gruppe for menn i sorg, ”guttegruppe”, høsten 2004. Det hadde vært vist interesse i Vest-Agder for dette prosjektet helt siden prosjektstart i 2003, men det tok først fart da et nytt medlem Rolf Einar Lunde fra Landsforeningen tok opp ballen. Han sendte ut invitasjon til alle medlemmer i begge foreninger i Vest-Agder og Aust-Agder. Det

var litt tungt å rekruttere deltakere, så initiativtakerne måtte ringe litt ekstra rundt for å motivere menn til å bli med.

Høsten 2004 ble det arrangert to treff; en pizzakveld og en hyttetur med småviltjakt og leirdueskyting. I 2005 har de hatt tre treff, blant annet en kveld med pizza og gokartkjøring, og de har deltatt på kokkekurs på Hotell Norge der de åtte deltakerne lærte å lage en fireretters gourmetmeny iført kokkeklær. I januar 2006 (etter endt prosjektperiode) brukte de erfaringene fra kokkekurset til å holde julebord der også damene ble invitert med. Mellom fem og åtte menn har deltatt på hvert treff. Kun én pappa fra Aust-Agder har deltatt, mens resten har vært fra Vest-Agder. Det har utelukkende vært medlemmer fra Landsforeningen i gruppa. En årsak til at det kun er medlemmer fra Landsforeningen som har deltatt er trolig at det kun var medlemmer fra denne foreningen initiativtakerne kjente til og dermed tok en ekstra telefon til, noe som var det som måtte til for å overtale mennene til å komme første gangen.

Lunde forteller at det har vært svært vellykkete treff med en fin blanding av aktivitet og gode samtaler. Han forteller at det har vært utviklende for deltakernes sorgbearbeiding å treffe andre menn i samme situasjon.

Kap 3. Resultater og resultatvurdering

Som vi har sett ovenfor ble det startet opp tre grupper/møteplasser for menn i sorg i løpet av en prosjektperiode som ble utvidet fra to til tre år. Den første gruppen ble startet opp i Nord-Trøndelag våren 2003, mens det først halvannet år senere ble startet opp to nye grupper/møteplasser; én i Vest-Agder der også medlemmer i Aust-Agder er blitt invitert med, og én for Oslo, Østfold og Akershus. Tilbakemeldingene fra disse tre gruppene/møteplassene tyder på at det har vært vellykket for mennene å møtes. Mennene sto fritt til å forme opplegget selv, noe som har ført til etablering av tre ulike former for grupper/treffplasser; en aktivitetsorientert, en som vekslet mellom ”samtaletreff” og ”aktivitetstreff” og en basert på foredrag etterfulgt av samtaler. Mennene rapporterte at alle typene opplegg var vellykket. De to førstnevnte gruppene har møttes hyppigere enn mennene som har deltatt på samlingene med foredragsholder.

Godt å være bare menn

Felles for alle gruppene/møteplassene har vært at mennene her har truffet andre som virkelig forstår hvordan de har det, de har kunnet snakke med andre likesinnede. De gruppeansvarlige gir tilbakemelding om at det har vært godt å være sammen med bare mannfolk. Her møter de større forståelse for sin måte å sørge på, og de slipper lettere til enn i de tradisjonelle kvinnedominerte sorggruppene.

”Vi opptrer, snakker og responderer forskjellig når det er kvinner tilstede. Ofte kan vi føle at kvinnens sorg, væremåte, tenkesett osv. danner malen for hvordan vi skal gjøre det. Når kun menn er samlet kan vi forlate temaet flere ganger for så å komme tilbake igjen uten at vi har mistet tråden, samt at vi på en måte har kommet litt videre, om du forstår. Vi er nå en gang ikke skrudd sammen helt likt.” (Per Olav Ytterli)

På rene guttetreff kan de snakke om sorgen og være sammen med andre som forstår uten å bli tvunget inn i ”kvinnemåten”. I tillegg gir de gruppeansvarlige tilbakemelding om at det har vært viktig for mennene å kunne snakke sammen uten å ha partneren sin til stede.

”Vi kan da snakke friere uten å være redde for å såre partneren. Det er godt å finne ut at problemer vi opplever i parforholdet og med partneren ikke er uvanlige, det blir en normalisering og hjelp til å komme seg videre” (Rolf Einar Lunde).

Aktiviteter åpner for gode samtaler

Erfaringene fra de to aktivitets/samtaleorienterte gruppene har vært at det å gjøre noe sammen er en god åpner for samtale om vanskelige ting som sorg. Lunde mener det er en forutsetning for mange at de gjør noe annet for at de skal snakke godt sammen. På alle treffene i Vest-Agder har det vært en fin blanding av morsomme aktiviteter og gode samtaler. Han mener det blir mer naturlig slik, for menn trives ofte ikke med bare prat. Dette stemmer med det mange menn fortalte på erfaringsseminaret (Sandvik, 2002). Per Olav Ytterli forteller at de fire mennene i Nord-Trøndelag har hatt en fin tone, de har hatt lett for å snakke sammen om vanskelige ting helt fra begynnelsen, også når de kun har møttes til pizzakveld uten andre aktiviteter. Men erfaringene fra å gjøre aktiviteter sammen er veldig gode også der, og det er noe de ønsker å fortsette med.

Lærerikt og oppklarende med foredragsholder

De foredragsbaserte treffene i Oslo har fungert bra, i hvert fall var det første treffet svært vellykket. Det har vært lærerikt og oppklarende for deltakerne å lytte til erfarne og kunnskapsrike foredragsholdere, og foredragene har vært en fin innledning til de etterfølgende samtalene i grupper/plenum. Øyvind Henningsen tror grunnen til at det dukket opp mange færre menn på det andre treffet kan være at opplegget ble for likt det første treffet.

”Svært mange fikk mye ut av den første samlinga, men kanskje de følte at det var greit med den ene og ikke ville delta på noen ny runde med samtalegrupper”.

”Jeg tror ikke gruppa vil fungere kun som et sosialt bindeledd. Til det er alle for opptatt på sine kanter, og det å samles bare for å samles (finne på forskjellige aktiviteter sammen) har jeg en følelse av ikke vil passe med den gruppesammensetningen vi har hatt”. (Øyvind Henningsen)

Henningsen vurderte det ikke som aktuelt å arrangere aktivitetsorienterte treff. Samtidig er nettopp denne typen treff noe de andre to gruppeansvarlige synes fungerer godt. I motsetning til Henningsen forteller Ytterli at det ikke hadde vært spesielt interessant å hente inn foredragsholder i Nord-Trøndelag. Han synes det var tilstrekkelig å være med på erfaringsseminaret, der fikk de nok påfyll til å kunne sette i gang på egen hånd. Behovet for å treffe andre menn i samme situasjon opplever han som det viktigste.

Ulike grupper og ulike behov?

De gruppeansvarlige tenker altså svært forskjellig om hvordan grupper/treff for menn bør arrangeres. Kanskje dette skyldes at disse mennene har ulike behov og/eller at gruppesammensetningene er forskjellige. Men det kan også tenkes at en del av mennene som deltok på treffene i Oslo kunne hatt utbytte av aktivitets/samtalebaserte treff, og at dette kunne bidratt til at flere av deltakerne på det første treffet ville dukket opp igjen. Samtidig kan det tenkes at det å innhente en profesjonelle foredragsholder eller lignende på et treff kunne fristet flere menn til å møte opp i de to andre gruppene som er blitt etablert.

Tungt å rekruttere deltakere

Det har vært tungt å rekruttere menn til gruppene/møteplassene. Mange hundre har fått invitasjon til å delta, mens det totalt er kun ca 30 menn som har deltatt i løpet av prosjektperioden. I løpet av det første halvannet året var det fortsatt bare en gruppe som hadde

startet opp til tross for at mulighetene til å få midler var godt kjent rundt i landet, og flere menn hadde blitt direkte kontaktet. Vi vet også at mange av de kvinnelige medlemmene i foreningene forsøkte å motivere sine menn og mannlige bekjente i foreningene til å starte opp grupper, men med forholdsvis lite hell. Det er bare halvparten så mange grupper som ble etablert enn vi hadde håpet. I Nord-Trøndelag prøvde de å rekruttere flere menn uten hell, de forble kun de fire som var med fra begynnelsen av ut prosjektperioden. På Sørøstlandet var det forholdsvis godt oppmøte med 18 deltakere på første treff, mens det var stort frafall til neste treff. I Vest-Agder har de klart å etablere en gruppe som fungerer fint, fem til åtte deltakere er en fin størrelse, men de sleit også der med rekrutteringen i begynnelsen.

Da vi søkte Helse og Rehabilitering om forlengelse av prosjektperioden høsten 2004 skrev vi at mennene ikke har noen tradisjon for å engasjere seg i sorgarbeid, særlig i fellesskap, det kan være uvant for dem å skulle møte andre fordi de bærer på en felles sorgerfaring. Kanskje tanken på egne arenaer for menn må modnes først. Det ser i så fall ut til at det tar tid før tanken modnes tilstrekkelig, men vi tror vi nå er på rett vei.

Lunde tror menn ofte ikke innser at de har behov for noe slikt før de faktisk er med, men da oppdager de til gjengjeld at dette er noe de har stor nytte av i sorgbearbeidingen. Det var i hvert fall slik han opplevde det selv. Hvor lang tid det har gått siden mennene har mistet barn kan også ha betydning for om de ønsker å delta. Lunde tror det er de som har mistet barn for relativt kort tid siden som har størst behov for dette. Dette ser i hvert fall ut til å være erfaringen i Vest-Agder der de fleste hadde mistet barn i løpet av de siste tre årene, og 1999 var det tidligste noen av dem hadde mistet barn. Lunde tror menn ofte går videre raskere i sorgen enn kvinner, og derfor ikke er interessert i noe slikt når det har gått en stund. Dersom dette stemmer er det en forklaring på den dårlige responsen på prosjektet, for mange av medlemmene har mistet barn for mange år siden. Kanskje dette særlig gjelder Landsforening ettersom krybbedødsforekomsten har gått kraftig tilbake de siste 10-15 årene og vi dermed har fått stadig færre nye medlemmer.

Mennesker som er i sorg kan også ha mindre tiltakslyst, og det kan være ekstra tungt å ta initiativ og engasjere seg. Samtidig kjenner vi gjennom våre to foreninger til at sorg også gir mange mennesker energi, såkalt "sorgenergi": De drives av et sterkt ønske om å hjelpe andre som opplever det samme og/eller å hindre at flere mister barn.

Vansker underveis

Ulike forhold har gjort at det har vært vanskelig å få til så mange treff som de ønsket i Nord-Trøndelag og i Oslo. I Nord-Trøndelag var flere av deltakerne bønder med blant annet ansvar for kyr og perioder med våronn og skuronn som skapte begrensninger for når de kunne møtes. Etablering av grupper/treff og videre drift er avhengig av at ildsjeler engasjerer seg. Men det er ofte bare én ildsjel det står og faller på, og når engasjementet hans svikter blir det vanskelig å fortsette. Henningsen forteller at det har vært tungt å drive treffene alene:

"Jeg har stått ganske aleine med dette opplegget, og det har nok også vært en svakhet. Når det har vært vanskelig å få tak i noen, har jeg gått litt lei og tida har flydd av gårde. Jeg fikk god hjelp til praktiske ting de kveldene vi var samla, men det hadde vært veldig nyttig å ha en arbeidsgruppe på to-tre personer når noe slikt skal arrangeres. Da hadde det vært lettere å holde aktivitetsnivået og moralen oppe da jeg gikk lei, og det hadde vært flere å dele oppgavene på."

Det kan være vanskelig for mange å stå alene med dette prosjektet slik som Henningsen. Det er helt klart en fordel at flere står sammen. Problemet er å finne flere menn i samme område som er villige til å engasjere seg. Kanskje hadde det hjulpet om prosjektkoordinator hadde bistått de prosjektansvarlige mer enn hun gjorde i forhold til de enkelte arrangementene? Hun

gjorde ikke dette fordi det aldri var meningen at hun skulle blande seg, men hver og en gruppe skulle stå på egne bein. I tillegg er prosjektkoordinator kvinne mens prosjektet skulle drives mest mulig av mennene selv. Kanskje hadde det hjulpet om en mannlig prosjektleder/administrator, helst en som selv hadde erfaring med å miste barn, hadde holdt tettere kontakt med de gruppeansvarlige mennene og motivert dem underveis?

Kap 4. Oppsummering/Konklusjon/Videre planer

I dette prosjektet ønsket vi å bygge videre på erfaringer fra to tidligere prosjekter som er blitt arrangert med midler fra Helse og Rehabilitering, ”Menn og sorg: Erfaringsseminar” og ”Møteplass for menn med sorg”. Målet med prosjektet var å fange opp menn som har behov for støtte i sorgen etter å ha mistet barn ved å etablere lokale grupper for fedre som har mistet barn. Vi antok at et antall på seks grupper var oppnåelig i løpet av en prosjektperiode på ett til to år. Det viste seg å være mye vanskeligere å få startet opp enn antatt. I løpet av halvannet år var kun én gruppe i gang i Nord-Trøndelag, mens det først siste halvår av opprinnelig prosjektperiode endelig ble startet opp to nye grupper/møteplasser; en for menn i Oslo, Akershus og Østfold og en for menn i Vest-Agder og Aust-Agder. Vi fikk forlenget prosjektperioden med ett år for å gi de to nye gruppene sjansen til å etablere seg ordentlig.

Tilbakemeldinger fra alle de tre gruppene tyder på at det har blitt arrangert vellykkete treff som deltakerne fikk stort utbytte av. Det var svært forskjellige opplegg de gruppeansvarlige mennene valgte å legge opp; to av gruppene var aktivitets- og samtaleorienterte mens den siste gruppen baserte seg på profesjonelle foredrag etterfulgt av samtaler i grupper/plenum. Begge deler så ut til å fungere fint for deltakerne, men det var lettere å få til å treffes oftere i de aktivitets- og samtaleorienterte gruppene. Tilbakemeldinger tyder på at det for noen menn er en forutsetning at de gjør noe annet sammen for at de skal kunne åpne seg for hverandre.

Vi konkluderer med at målet med prosjektet delvis er nådd, med etablering av halvparten så mange grupper/møteplasser som vi håpet. Mange av mennene som har deltatt, har hatt godt utbytte av prosjektet, det har trolig hjulpet dem videre i sorgen. Dessverre var det vanskelig å rekruttere deltakere til gruppene/treffene, og av flere hundre inviterte menn er det kun ca tretti menn totalt som har deltatt på de tre gruppene/treffene. Det er usikkert hvorfor det er så få som har vist interesse, men noen forklaringer kan være at menn ikke har tradisjon for å engasjere seg i foreningenes sorgarbeid, mange menn innser kanskje ikke at de har behov for noe slikt før de faktisk er med og en del mennesker i sorg har liten tiltakslust og orker kanskje rett og slett ikke å bli med. Mange menn er kanskje ikke interessert når det har gått en stund siden de mistet barn fordi de føler at de har kommet seg langt nok videre i sorgen på egenhånd. Selv om det har vært tungt å starte opp grupper for menn med sorg rundt i landet, så tror vi det er viktig med denne typen tiltak for å fange opp og hjelpe menn med behov for sorgstøtte.

Videre planer

Alle de tre gruppeansvarlige er interessert i å videreføre gruppene/treffene. Per Olav Ytterli forteller at gruppen i Nord-Trøndelag fortsatt vil holde kontakten, men er redd det blir liten aktivitet uten økonomisk støtte. Øyvind Henningsen vil gjerne være med å arrangere flere treff i Oslo, men ønsker da hjelp fra flere menn slik at han slipper å stå alene med det. Gruppen i Vest-Agder vil fortsette å treffes til ulike aktiviteter, og de planlegger blant annet en seiltur til sommeren.

Ideen om ”pappagrupper” og erfaringene fra prosjektene bør spres videre. Menn må oppfordres til å treffes, samtidig som foreningene bør legge til rette for dette. Nøyaktig

hvordan dette skal foregå videre, er vi nødt til å diskutere videre i foreningene, både på sentralt og lokalt plan. Per Olav Ytterlis gruppe foreslår at det lages en liten informasjonsbrosjyre om menn og sorg til bruk ved ”verving” av andre fedre. De tror også at en pott med penger som settes av til enkelte samlinger vil være til stor hjelp, og kanskje helt nødvendig. Mens andre mener eksterne midler er mindre viktig. Fra annet hold har det blitt foreslått å arrangere flere seminarer for menn i sorg for å fange opp nye menn. Dette er ideer vi vil ta med oss videre i foreningene.

Vi mener altså helt klart at foreningene bør fortsette å satse på grupper/treff for menn. Vi ønsker å forankre disse tankene i foreningenes fylkes- og lokallag slik at det vil inngå som en naturlig del av den lokale sorgstøtten som tilbys. Men det er trolig ikke bare tiltak som er rettet utelukkende på menn som er veien å gå videre. Vi bør også sørge for å gjøre sorggrupper, familiesamlinger og andre foreningsarenaer mer attraktive for menn. Det er viktig at foreningene fortsetter å være oppmerksomme på fedres behov, og legger så godt som mulig til rette for at de skal få den støtten de trenger.

Referanser/Litteratur

Sandvik, Oddbjørn (2002). *Menn og sorg* (rapport fra prosjektet *Menn og sorg: Erfaringsseminar*), Landsforeningen til støtte ved krybbedød.

Sluttrapport. *Menn og sorg: erfaringsseminar*, prosjektnummer 2000/3/0047

Sluttrapport. *Møteplass for menn med sorg*, prosjektnummer 2001/3/0044.

Vedlegg:

- 1) Avisutklipp fra Stjørdalsposten
- 2) Invitasjon til treff i Oslo
- 3) Evalueringsrapport første treff i Oslo
- 4) Epost med kort sluttrapport fra Per Olav Ytterli
- 5) Kort sluttrapport fra Øyvind Henningsen

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.